

ANALÝZA VZTAHU NÁBOŽENSKÉHO VYZNÁNÍ A PLODNOSTI VE SČÍTÁNÍ LIDU 2011 (SE ZAŘAZENÍM VLIVU DALŠÍCH PROMĚNNÝCH)¹⁾

Markéta Růžičková – Dana Hamplová

AN ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN RELIGIOUS BELIEF AND FERTILITY IN THE 2011 CENSUS (INCLUDING THE INFLUENCE OF OTHER VARIABLES)

Abstract

The article explores the relationship between the number of live-born children women have and the women's religious affiliation based on 2011 Census data. First, it describes how religious groups differ according to the number of live-born children women have and the differences by women's marital statuses. Second, it employs Poisson regression to estimate the average number of live births to women in different religious groups, controlling for age, marital status, education, and municipality size.

Keywords: religious belief, fertility, census

Demografie, 2016, 58: 213–229

ÚVOD

Náboženské vyznání je v České republice hojně diskutovaným problémem, zejména ve vztahu k deklaraci vlastního náboženského vyznání ve sčítání lidu. V posledním sčítání v roce 2011 se k určité církvi přihlásilo pouze 14,0 % obyvatel České republiky, jako „věřící, nehlásící se k církvi“ se označilo dalších 6,8 %. Bez vyznání bylo 34,5 % české populace. Ostatní (44,7 %) neodpověděli, jelikož byla otázka na náboženské vyznání dobrovolná (ČSÚ, 2013b). Z těchto dat je patrná neochota či nezájem obyvatel našeho státu údaje o náboženské příslušnosti vyplňovat. Nicméně i přes to, že se k nějakému náboženství nebo víře hlásí jen malý podíl obyvatel České republiky, je zajímavé zjistit, zda jejich reprodukční chování souvisí

s náboženským vyznáním. Konkrétně je článek zaměřen na vztah počtu živě narozených dětí podle náboženského vyznání. Kromě celkových rozdílů nás zajímá i to, jak do vztahu mezi reprodukčním chováním a náboženstvím vstupuje rodinný stav, vzdělání, věk a velikostní skupina obce podle obvyklého pobytu.

Vztahem deklarovaného náboženského vyznání a počtu narozených dětí se zabývala celá řada českých i zahraničních autorů. Otázka, nakolik náboženské vyznání a plodnost souvisí, však stále není jasně zodpovězena. Jak ukázal *McQuillan* (2004) na příkladu několika zemí a náboženských tradic, obecný předpoklad, že náboženství je pronatalitní, vždy neplatí. Například v Iránu náboženské instituce působí v oblasti plánování rodiny, a tedy v konečném důsledku

1) Článek vznikl za podpory Grantové agentury České republiky v rámci řešení projektu č. 14-36154Gs "Dynamika změny české společnosti".

proti rození dětí. Je tedy zřejmé, že vztah náboženského vyznání a plodnosti se liší případ od případu a vždy závisí na náboženském a sociálním kontextu dané společnosti. V následujících odstavcích shrnujeme výsledky studií ze Spojených států amerických, Evropy i České republiky.

Nejvíce studií na toto témat pochází právě ze Spojených států amerických. Například *Janssen a Hauser* (1981) použili data z Winconsinské longitudinální studie za osoby žijící v prvním manželství a ukázali, že katolíci měli v průměru přibližně o 0,6 dítěte více než nekatolíci. Podobně *Mosher, Johnson a Horn* (1986) uvádějí, že úhrnná plodnost v prvním manželství byla v letech 1951–1981 vždy vyšší u žen s katolickým vyznáním než u žen bez vyznání. V letech 1961–1965 se jednalo o rozdíl až jednoho dítěte na ženu. Tyto údaje se vztahují ke všem bílým ženám jak hispánského, tak nehispanického původu. Údaje z pozdějšího období (1977–1981) autoři rozdělili a ukázali, že u žen nehispanického původu náboženství hrálo jen malou roli. Celkové rozdíly byly dány především vlivem náboženství na fertilitní chování u hispánských žen. *Mosher, Williams a Johnson* (1992) později analýzy doplnili o novější údaje a ukázali, že v 80. letech se bílým ženám nehispanického původu ve věku 15–44 let narodilo v průměru 1,08 dítěte na ženu v případě katolického vyznání, 1,31 v případě protestantského, 1,07 v případě židovského vyznání a v případě žen bez vyznání to bylo 0,83 dítěte. *Hayford a Morgan* (2008) analyzovali reprezentativní vzorek populace Spojených států a srovnávali plánovaný a realizovaný počet dětí v závislosti na náboženském vyznání. Ukázali, že ženy, pro něž je náboženství „velmi důležité“, plánují větší počet dětí než ty, které označily náboženství jako „důležité“ nebo které uvedly, že náboženskou víru nemají. Rozdíl byl signifikantní a činil 0,31 dítěte u žen bez vyznání oproti ženám, které označily náboženství jako „důležité“. Další signifikantní rozdíl byl prokázán oproti ženám, které označily náboženství za „velmi důležité“ (0,69 dítěte). *Zhang* (2008) analyzovala stejná data a došla k závěru, že síla náboženského vyznání má pozitivní vliv na plodnost respondenta, nezávisle na pohlaví a církvi, do které respondent přísluší.

V Evropě máme k dispozici několik studií. *Adsera* (2006) analyzovala vztah mezi náboženským vyznáním žen a současnou velikostí rodiny a meziprodními

intervaly ve Španělsku v letech 1985 a 1999. Zjistila, že velikost rodiny žen bez náboženského vyznání je signifikantně nižší než žen s náboženským vyznáním (přibližně o 10 %). V průběhu času se však plodnost nepraktikujících katolíček přiblížila plodnosti žen bez vyznání. *Heineck* (2006) analyzoval rakouská data za ženy žijící v prvním svazku z přelomu let 1995 a 1996 a zjišťoval nejen rozdíl mezi vyznávajícími a nevyznávajícími, ale i mezi členkami jednotlivých církví. Ukázal, že rozdíly nalezneme především mezi ženami s vyznáním a bez vyznání, mezi jednotlivými církvemi jsou však rozdíly malé. Ženy hlásící se k nějaké církvi měly v průměru 1,7 dítěte a nevěřící 1,2 dítěte, vztah mezi náboženským vyznáním a počtem dětí byl signifikantní. Ženy hlásící se k nějaké církvi měly také vyšší šanci mít druhé a další děti než nevěřící. *Sobotka a Adigüzel* (2002) použili nizozemská data a došli k závěru, že rozdíly mezi církvemi se postupně snižují. Neznamená to však, že by vymizely, náboženské vyznání má stále podstatný vliv na regionální rozdíly v plodnosti v Nizozemsku. Rozdíly v plodnosti podle náboženského vyznání naznačují i data z Francie, podle nichž měly ženy, které byly vychovány v katolické rodině, více dětí než ženy z rodin nekatolických. Katolický původ však nehrál roli v tom, zda byla žena bezdětná (*Baudin*, 2015).

Frejka a Westoff (2006) srovnávali vztah mezi plodností a náboženským vyznáním ve Spojených státech amerických a Evropě. Ukázali přitom, že zásadním faktorem je to, jakou důležitost žena náboženství ve svém životě přisuzuje, subjektivní důležitost náboženství se však projevuje rozdílně v odlišných regionech. Podle těchto autorů se nejsilněji projevuje v jižní Evropě, kde mají ženy, které považují náboženství ve svém životě za důležité, o 76 % větší šanci mít dvě a více dětí než ty, co tak neuvažují.

Data za Českou republiku analyzovala například *Nešporová* (2010), která porovnávala, kolik mají respondenti sourozenců, tj. v kolikadětné rodině vyrůstali. V tomto případě byl patrný rozdíl mezi katolíky (v průměru 1,9 vlastních sourozenců a v polovině případů se jednalo o rodinu s třemi a více dětmi) a osobami bez vyznání (v průměru 1,4 sourozence, nejčastěji se jednalo o rodinu dvoudětnou). Co se týče prostého vlastního počtu dětí respondentů, tak i zde byl patrný rozdíl. Katolíci ve věku 18 a více let měli průměrně 1,6 dítěte, kdežto osoby bez vyznání

1,3 dítěte. Podle *Zemana* (2005) převládá i nadále v manželství katolíků patriarchální model a hlavním cílem manželství zůstává rození a výchova dětí. Většina katolíků také plánuje mít více než dvě děti a tyto plány realizují častěji než většinová populace.

Srb (1997) na základě dat ze sčítání 1991 uvádí, že ženy bez vyznání měly nižší plodnost než úhrn žen (porovnání počtu živě narozených dětí na 1 000 žen). Výsledky nebylo možné připsat jen věkovému složení, protože podobné závěry platily i při analýze podle jednotlivých věkových skupin. Naopak ženy římskokatolického vyznání měly vyšší plodnost než ženy úhrnem, podobně jako ženy československého evangelického vyznání, kde se to týká ale spíše mladší generace. U žen pravoslavného vyznání rovněž vycházela plodnost vyšší než průměrná, především ve starších generacích (*Srb*, 1997).

Vztah mezi náboženským vyznáním a plodností žen v datech ze sčítání 2001 se zabývala například publikace Českého statistického úřadu *Plodnost žen* (ČSÚ, 2003). Nejvyšší relativní počet narozených dětí byl zjištěn u žen řeckokatolického vyznání (1 954 dětí na 1 000 žen), ale jednalo se pouze o soubor 4 001 žen. Ženy římskokatolického vyznání dosahovaly jen nepatrně nižší plodnosti (1 951 dětí na 1 000 žen) a u žen bez vyznání připadlo na 1 000 žen 1 510 dětí. Dále měly ženy, které se hlásí k některému náboženskému vyznání, zpravidla ve všech věkových skupinách vyšší počet dětí než ženy bez vyznání. Výjimkou byly jen členky Federace židovských obcí a malých skupen. V každém věku byla patrná vyšší plodnost u žen hlásících se k římskokatolickému vyznání. Nicméně publikace připomíná, že rozdíly v natalitním chování mohou být způsobeny i jinými faktory, jako například rodinným stavem (podíl vdaných katolíček je vyšší než podíl vdaných žen bez vyznání), nebo regionem bydliště či dalšími vlivy (ČSÚ, 2003).

DATA A METODY

Následující část se zabývá analýzou vztahu mezi počtem živě narozených dětí a náboženským vyznáním v datech ze sčítání lidu 2011, protože i přes vysoký podíl neuvedených odpovědí jde o jediný zdroj dat za celou populaci České republiky. Z tohoto souboru byl pro další analýzu plodnosti vybrán soubor žen ve věku 15 a více let (pro další analýzu byl zvolen

i soubor žen 45letých a starších, u nichž se předpokládá ukončení reprodukce).

Konkrétně zjišťujeme, zda je daná žena věřící (náboženské vyznání bylo dále detailněji rozděleno do 8 kategorií), její rodinný stav, věk, vzdělání a velikostní skupinu obce. V prvním kroku srovnáváme tři skupiny: „věřící“, „nevěřící“ a ty, které odpověď nevedly. Skupina „nevěřících“ zahrnovala ženy, které uvedly odpověď „bez náboženské víry“ nebo „ateismus“. Ženy, jež uvedly některou z církví nebo náboženských společností, byly zařazeny do skupiny „věřících“. Osoby, které se označily jako „věřící, nehlásící se k církvi“ sice ve sčítání lidu 2011 vykazují specifické míry plodnosti podle věku spíše podobné jako osoby „bez vyznání“, nicméně pro potřeby analýzy byly zařazeny do skupiny „věřící“ (ČSÚ, 2013a). Skupina „věřící“ zahrnovala celkově 1 112 124 žen, skupina „nevěřící“ 1 493 844 žen, vyznání nevedlo 1 995 847 žen. K detailnějším analýzám bylo náboženské vyznání dále rozděleno do 8 skupin: „katolická vyznání“ (n = 604 528), „protestantské církve“ (n = 85 293), „z křesťanství odvozené proudy“ (např. Svědci Jehovovi, moonisté, mormoni, n = 8 055), „pravoslavné“ (n = 12 335), „nekřesťanská náboženství“ (n = 31 117), „věřící, nehlásící se k církvi“ (n = 370 796), „nevěřící“ (1 493 844) a „neuvedeno“ (1 995 847). Zařazení jednotlivých církví a náboženských společností je blíže popsáno v Příloze 1.

Nejdříve jsou graficky porovnány rozdíly v podílech žen podle počtu živě narozených dětí podle náboženské víry. Poté srovnáváme rozdíly v rodinném stavu a ukazujeme podíly žen svobodných, vdaných, rozvedených a ovdovělých v jednotlivých náboženských skupinách. Vzhledem k nízkému počtu osob v současných i minulých registrovaných partnerstvích je do analýzy nezahrnujeme. V dalším kroku použijeme metodu Poissonova regresního modelu, který umožňuje porovnat rozdíly v průměrném počtu živě narozených dětí poté, co se zohlední rozdíly ve složení jednotlivých náboženských skupin.

VÝSLEDKY

Podíly žen podle náboženského vyznání a počtu živě narozených dětí

Graf 1 zobrazuje podíly žen ve věku 15+ s daným počtem živě narozených dětí v populaci „věřících“,

„nevěřících“ a „neuveдено“. Aby se eliminoval vliv rozdílné věkové struktury, data jsou standardizována podle věkové struktury populace bez vyznání. Graf 1 naznačuje, že celkové rozdíly v plodnosti žen podle náboženského vyznání jsou relativně malé. Ženy bez vyznání jsou sice skupinou s nejvyšším podílem bezdětných, ve srovnání s „věřícími“ se však jedná jen o rozdíl 1,3 procentního bodu. Možná překvapivě tři a více dětí nedeclarovaly nejčastěji ženy „věřící“, ale ty, které vyznání neudaly. Zde je třeba připomenout, že ochota poskytovat údaj o náboženské víře rostla se zvyšující se úrovní vzdělání²⁾ a že osoby s nižším vzděláním mají obecně vyšší plodnost (ČSÚ, 2014). Za pozorovanými rozdíly se tak může skrývat spíše vzdělání než náboženská příslušnost (více viz níže).

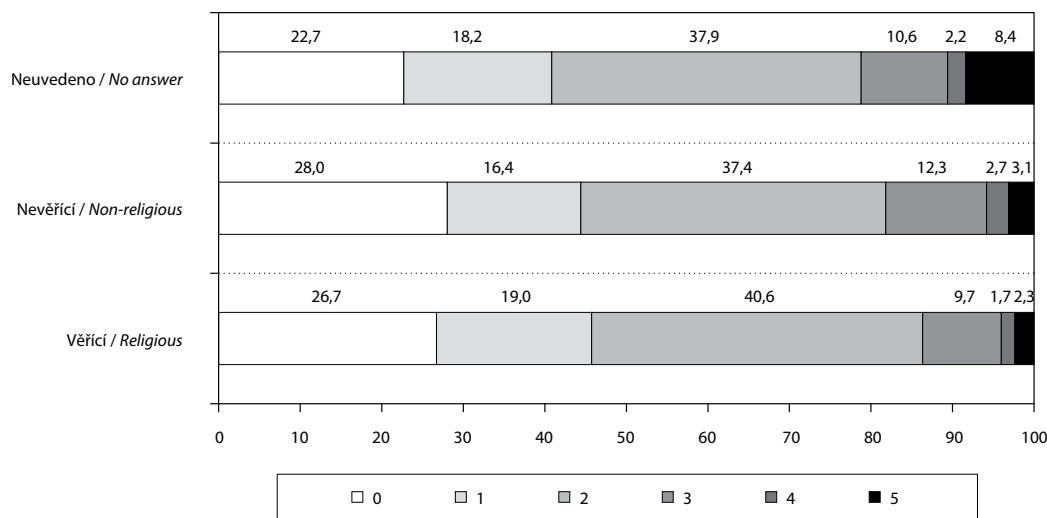
Zatímco graf 1 zachycuje počet živě narozených dětí u žen ve věku 15+, a zahrnuje tedy i ženy, které ještě neukončily reprodukční období, graf 2 ukazuje i srovnání podílu žen podle počtu živě narozených dětí ve věku 45 let a více, u nichž můžeme předpokládat,

že se jedná o plodnost konečnou. Údaje jsou opět standardizované, aby se eliminoval vliv rozdílné věkové struktury. Jak graf 2 ukazuje, i ve věku 45 a více let nalezneme větší podíl bezdětných žen mezi „nevěřícími“, rozdíly jsou však i v tomto případě malé. Ve všech skupinách převažují ženy se dvěma dětmi. I po ukončení reprodukce je však mezi „věřícími“ o něco nižší výskyt žen s třemi a více dětmi než mezi ženami bez vyznání či těmi, které na otázku neodpověděly. Kromě možného vlivu vzdělanostní struktury se v tomto výsledku patrně odráží vysoká heterogenita takto definované skupiny „věřících“, která zahrnuje jak náboženské tradice s pronatalitním důrazem (např. římské katolíky), tak tradice neutrální či dokonce protinatalitní.

Graf 3 proto přináší podíly žen podle počtu živě narozených dětí ve věku 45+ podle detailnějšího dělení náboženského vyznání. Údaje jsou opět standardizované podle věkové struktury osob bez vyznání. Graf 3 dokládá, že při analýzách je třeba zohlednit

Graf 1: Podíly žen „věřících“, „nevěřících“ a „bez odpovědi“ odpovědí podle počtu živě narozených dětí (vztaheno k celkovému počtu žen v dané skupině), ženy 15+, standardizované údaje

Religious nad non-religious women (and women who refused to answer) by number of life-born children (%), women 15+, standardised measure

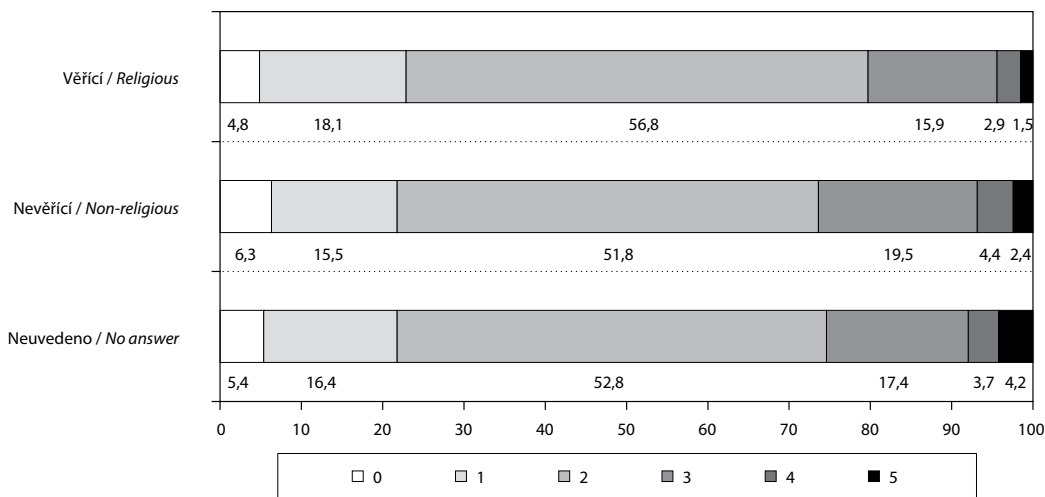
Zdroj: Sčítání lidu 2011, individuální údaje; vlastní výpočty.

Source: Census 2011, individual data; authors' calculations.

2) Mezi těmi, kdo svoji náboženskou příslušnost neuvěděly, nemělo maturitu 57,7 % žen. Mezi „věřícími“ to byla jen polovina (50,7 %) a mezi ženami „nevěřícími“ 44,9 %.

Graf 2: Podíly žen „věřících“, „nevěřících“ a „bez odpovědi“ odpovědi podle počtu živě narozených dětí (vztaženo k celkovému počtu žen v dané skupině), ženy 45+, standardizované údaje

Religious and non-religious women by number of live-born children (%), women/female population aged 45+, standardised measures

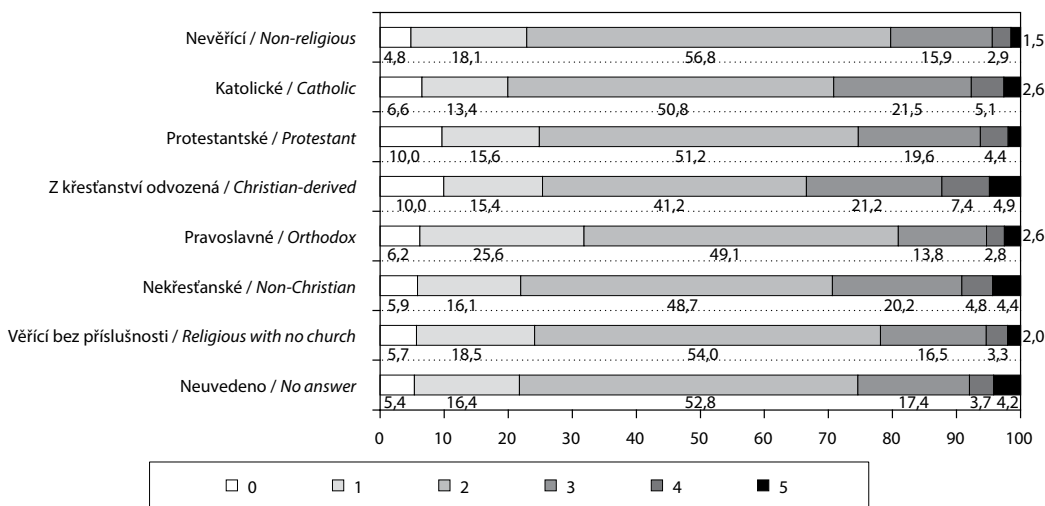

Zdroj: Sčítání lidu 2011, individuální údaje; vlastní výpočty.

Source: Census 2011, individual data; authors' calculations.

Graf 3: Podíly žen podle náboženského vyznání a počtu živě narozených dětí (vztaženo k celkovému počtu žen v dané skupině), ženy 45+, standardizované údaje

Percentage of women by religious affiliation and the number of live-born children (as a share of women in the given group), women 45+, standardised measure

Zdroj: Sčítání lidu 2011, individuální údaje; vlastní výpočty.

Source: Census 2011, individual data; authors' calculations.

konkrétní náboženskou příslušnost, protože vztah mezi náboženským vyznáním a počtem dětí se liší podle toho, o jakou náboženskou tradici se jedná. Nejvyšší průměrný počet živě narozených dětí deklarovaly ženy katolických vyznání, příslušnice nekřesťanských náboženství a ženy hlásící se k náboženským proudům odvozeným z křesťanství (z převážné většiny se jedná o Svědky Jehovovi). Vyšší průměrný počet dětí na ženu v těchto skupinách je daný především častějším výskytem osob, kterým se narodily tři a více živé děti, nikoliv nižší bezdětností. Bezdětnost je nejnižší u žen bez vyznání a těch, které na otázku neodpověděly. Naopak nejvyšší je mezi ženami, které se hlásí k nějaké protestantské církvi nebo k náboženstvím odvozeným z křesťanství. Právě poslední zmíněná skupina je zajímavá nadstandardním výskytem bezdětnosti, ale i velkých rodin.

Podíly žen podle náboženského vyznání a rodinného stavu

Jedním z možných vysvětlení výše popsaných rozdílů v porodnosti různých náboženských skupin může být jejich rozdílná struktura z hlediska rodinného

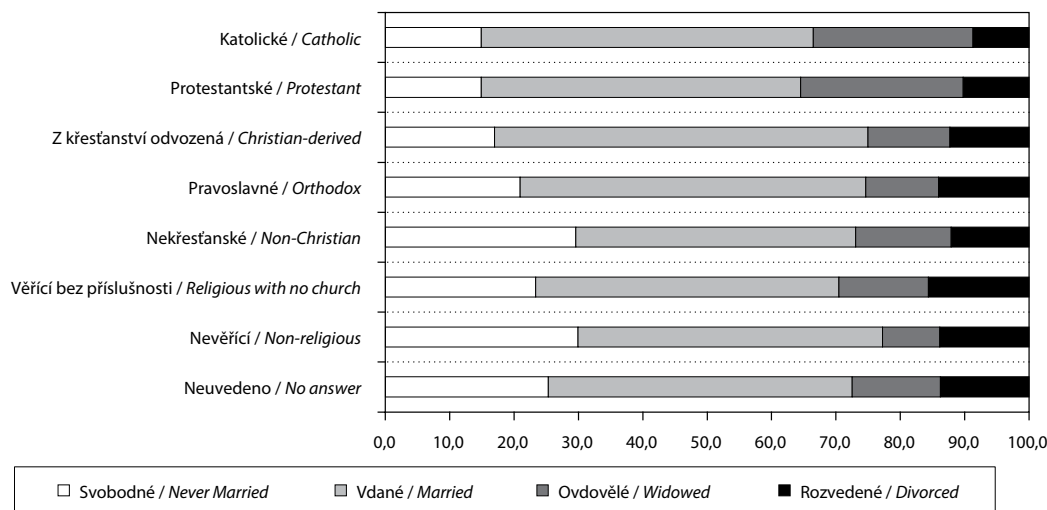
stavu. Data ze sčítání lidu 2001 například ukázala, že římské katolíčky byly častěji vdané než ostatní skupiny obyvatelstva (ČSÚ, 2003). Grafy 4 a 5 proto zobrazují podíly svobodných, vdaných, ovdovělých a rozvedených v dané náboženské skupině. Graf 4 ukazuje, že v populaci věřících je celkově nižší počet svobodných a rozvedených, zvláště u osob křesťanských vyznání. Například mezi ženami bez vyznání jsou podíly svobodných dvojnásobně než mezi ženami katolických vyznání. Jak však ukazuje graf 5, v populaci 45+ se rozdíly v podílech svobodných vyrovnávají, což může být dané vyšší sňatečností starších generací, ale i časováním sňatků a pozdějším vstupem do manželství u „nevěřících“. Nižší podíly rozvedených mezi populací hlásící se ke křesťanským církvím však přetrvávají i v populaci 45+.

Odhadovaný počet dětí podle náboženského vyznání, rodinného stavu a vzdělání

V dalším kroku odhadujeme Poissonův regresní model, který modeluje počet výskytů sledované události, v tomto případě počet živě narozených dětí (příkaz poisson v programu Stata 14). V případě

Graf 4: Podíly žen podle náboženské víry a rodinného stavu (vztaženo k celkovému počtu žen daného náboženského vyznání), ženy 15+

Percentage of women by religious affiliation and marital status (as a % of the total number of women in the given religious group), women 15+

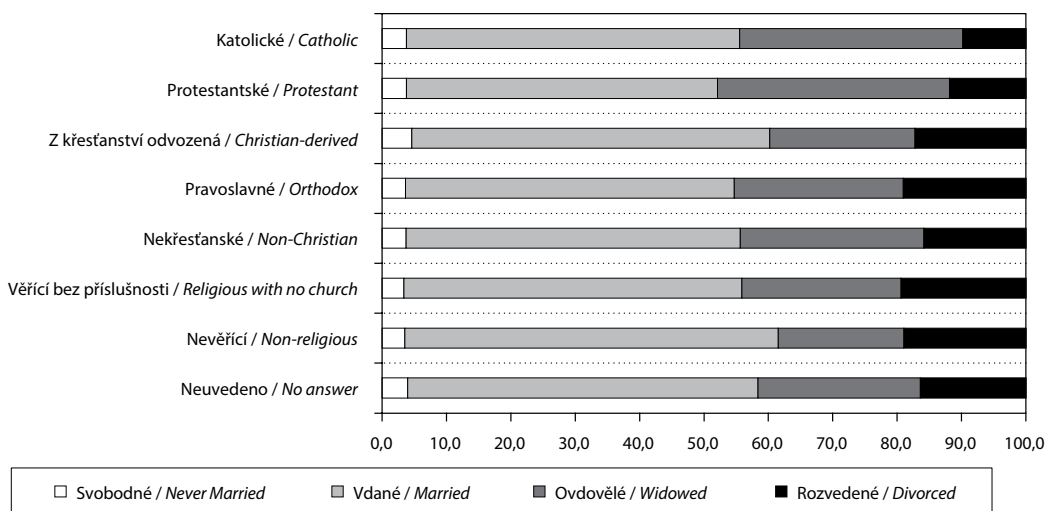

Zdroj: Sčítání lidu 2011, individuální údaje; vlastní výpočty.

Source: Census 2011, individual data; authors' calculations.

Graf 5: Podíly žen podle náboženské víry a rodinného stavu (vztaženo k celkovému počtu žen daného náboženského vyznání), ženy 45+

Percentage of women by religious affiliation and marital status (as a % of the total number of women in the given religious group), women 45+

Zdroj: Sčítání lidu 2011, individuální údaje; vlastní výpočty.

Source: Census 2011, individual data; authors' calculations.

Poissonova rozdělení je závisle proměnná vypočítávána jako:

$$\ln(\mu_i) = \beta_0 + \beta_1 x_{i1} + \dots + \beta_p x_{ip},$$

kde $i = 1, \dots, n$.

Hodnota odhadovaného parametru (střední hodnoty) je rovna transformovanému prediktoru (Dokoupil, 2012).

Do analýzy byly zahrnuty pouze ženy se zjištěným počtem živě narozených dětí, vzděláním, rodinným stavem a věkem. Poissonova regrese byla použita jak na souboru žen ve věku 15+ ($n = 4\,393\,863$), tak na podsouboru žen ve věku 45 let a více ($n = 2\,335\,906$). Deskriptivní statistiky analyzované populace přináší tabulka 1. Závisle proměnná byla definována jako počet živě narozených dětí, která nabývala hodnoty 0–18. Ženy ve věku 15+ deklarovaly v průměru 1,6 živě narozených dětí, ženy ve věku 45+ porodily v průměru 2,03 živých dětí. Hlavní vysvětlující proměnná rozlišovala 8 náboženských skupin (6 náboženských skupin, osoby bez vyznání a osoby, které na otázku

neopověděly). Modely dále zohledňují věk, velikost bydliště (s hodnotou 0–11, kde 0 vyjadřuje obce do 200 obyvatel a 11 sídla s více než 1 milionem obyvatel), rodinný stav (svobodná, vdaná, rozvedená a ovdovělá, bez osob v registrovaném partnerství) a vzdělání s pěti kategoriemi (základní, střední bez maturity, střední s maturitou, pomaturitní nástavbové a vysokoškolské).

Poissonova regrese byla odhadovaná ve dvou krocích. První model zahrnoval náboženské vyznání a všechny kontrolní proměnné a ukazuje celkové rozdíly mezi náboženskými skupinami po zohlednění rozdílů v jejich složení (sloupec celkem v tab. 2). V dalším kroku byla do modelu zahrnuta interakce mezi rodinným stavem a náboženským vyznáním, respektive vzděláním a náboženským vyznáním. Díky tomu můžeme odhadovat rozdílný vliv vzdělání a rodinného stavu v jednotlivých podskupinách (tab. 2 a 3).

Tabulka 2 přináší odhady průměrného počtu živě narozených dětí po kontrole věku, vzdělání a velikosti místa bydliště. Ukazuje jak celkové rozdíly za všechny rodinné stavy, tak specifické odhady

Tab. 1: Deskriptivní charakteristiky analyzovaného vzorku, ženy 15+ a 45+ / Descriptive statistics of the sample, women 15+ and 45+

	Počet dětí (průměr) (mean)	Věk (průměr) (mean)	Velikost bydliště (průměr) Municipality size	Rodinný stav / Marital status			Vzdělání / Education					
				Volná Never married	Vdaná Married	Uvdovělá Widowed	Rozvedená Divorced	Základní Primary	Střední bez Secondary, no HS diploma	Střední s maturitou, HS diploma	Postmaturní Post-secondary	Vysokoškolské University
Ženy 15+ / Women 15+												
Katolické / Catholic	1,8	56,9	5,3	14,9	51,6	8,7	24,8	28,0	26,5	27,8	5,3	12,4
Protestantské / Protestant	1,7	57,1	6,1	14,9	49,6	10,2	25,3	22,9	24,5	29,9	6,8	16,0
Z křesťanství odvozená / Christian-derived	1,7	48,7	6,7	17,0	58,0	12,3	12,7	23,1	27,3	34,7	5,4	9,5
Pravoslavné / Orthodox	1,3	43,4	7,7	20,9	53,7	14,1	11,3	18,2	16,1	31,9	8,1	25,7
Nekřesťanské / Non-Christian	1,5	46,8	6,2	29,6	43,4	12,1	14,9	30,4	25,7	26,7	4,9	12,4
Věřící bez příslušnosti / Religious with no church	1,5	48,4	6,3	23,4	47,1	15,6	13,9	19,2	25,1	32,2	6,6	16,9
Nevěřící / Non-religious	1,4	43,1	6,2	30,0	47,3	13,9	8,9	18,5	26,4	34,7	5,7	14,7
Neuvedeno / No answer	1,6	47,5	5,9	25,3	47,3	13,8	13,7	26,0	31,7	28,6	4,7	9,0
Ženy 45+ / Women 45+												
Katolické / Catholic	2,1	67,5	5,3	3,7	51,8	9,8	34,7	33,7	30,0	24,1	4,6	7,5
Protestantské / Protestant	2,0	68,5	6,1	3,7	48,3	11,9	36,0	27,0	29,3	27,0	6,1	10,7
Z křesťanství odvozená / Christian-derived	2,2	62,1	6,7	4,5	55,7	17,3	22,6	29,8	30,9	27,1	4,8	7,4
Pravoslavné / Orthodox	1,9	61,3	7,1	3,3	51,2	19,2	26,3	23,3	17,2	26,9	8,6	24,0
Nekřesťanské / Non-Christian	2,1	64,0	5,7	3,3	52,1	15,9	28,7	37,8	32,2	18,4	4,4	7,2
Věřící bez příslušnosti / Religious with no church	2,0	62,5	6,3	3,3	52,5	19,4	24,8	23,9	30,6	27,8	6,2	11,6
Nevěřící / Non-religious	2,0	59,8	6,3	3,2	58,2	19,0	19,6	20,8	31,7	30,2	5,4	12,0
Neuvedeno / No answer	2,0	62,7	5,8	3,4	54,8	16,5	25,3	31,7	34,6	23,2	4,0	6,6

Zdroj: Sčítání lidu 2011, individuální údaje; vlastní výpočty ve Stata 14.

Source: Census 2011, individual data; authors' calculations in Stata 14.

Tab. 2: Odhadovaný počet dětí podle vyznání a rodinného stavu z regrese s Poissonovým rozdělením po kontrole věku, vzdělání a velikosti / místa bydliště, ženy 15+ a 45+ / Estimated number of children born to women by religious affiliation and marital status controlled for age, education, and municipality size, Poisson regression, women 15+ and 45+

	Ženy 15+ / Women 15+					Ženy 45+ / Women 45+				
	Svobodná Never married	Vdaná Married	Ovdovělá Widowed	Rozvedená Divorced	Celkem Total	Svobodná Never married	Vdaná Married	Ovdovělá Widowed	Rozvedená Divorced	Celkem Total
Katolické <i>Catholic</i>	0,18	1,97	1,79	1,75	1,25	0,27	2,17	2,02	2,16	2,04
Protestantské <i>Protestant</i>	0,19	1,96	1,76	1,65	1,22	0,28	2,14	1,98	2,07	1,99
Z křesťanství odvozená <i>Christian-derived</i>	0,13	1,92	1,95	1,88	1,25	0,27	2,26	2,19	2,29	2,15
Pravoslavné <i>Orthodox</i>	0,29	1,72	1,60	1,75	1,13	0,73	1,97	1,84	2,11	1,91
Nekřesťanské <i>Non-Christian</i>	0,31	1,90	1,86	1,80	1,25	0,67	2,09	2,06	2,17	2,02
Věřící bez příslušnosti <i>Religious with no church</i>	0,33	1,89	1,83	1,72	1,23	0,53	2,06	2,00	2,08	1,97
Nevěřící <i>Non-religious</i>	0,30	1,90	1,85	1,75	1,24	0,56	2,05	2,00	2,08	1,96
Neuvedeno <i>No answer</i>	0,38	1,89	1,86	1,74	1,24	0,54	2,05	2,02	2,10	1,97

Zdroj: Sčítání lidu 2011, individuální údaje; vlastní výpočty ve Stata14.
Source: Census 2011, individual data; authors' calculations in Stata14.

pro ženy svobodné, vdané, rozvedené a ovdovělé. Tuto hodnotu lze chápat jako odhadovaný průměrný počet dětí žen v rozdílných rodinných stavech a s rozdílným náboženským vyznáním (parametry modelu jsou uvedeny v Příloze 2–4), eliminujeme případné rozdíly ve zmíněných vysvětlujících proměnných.

Tabulka 2 ukazuje, že v okamžiku, kdy zohledníme další charakteristiky žen, jsou celkové rozdíly v plodnosti náboženských skupin poměrně malé, což platí jak v souboru žen 15+, tak v populaci 45+. V populaci 15+ mají nejvyšší plodnost ženy hlásící se ke katolickým vyznáním, nekřesťanským náboženstvím a z křesťanství odvozených sekt. Rozdíly vůči ženám bez vyznání jsou však velmi malé (0,01 dítěte). Nejnížší plodnost mají pravoslavné, ale ani v tomto případě se nejedná o věcně zásadní rozdíly (v průměru o 0,11 dítěte méně než ženy bez vyznání). O něco větší rozdíly nalezneme v populaci žen 45+. Zde představují skupinu s nejvyšším počtem živě narozených dětí ženy hlásící se k sektám odvozených z křesťanství. Příslušnice ostatních náboženských skupin, včetně katolických, se od žen bez vyznání liší

jen málo (průměrný rozdíl 0,08 dítěte mezi katoličkami a ženami bez vyznání).

Zajímavější jsou však rozdíly mezi náboženskými skupinami z hlediska rodinného stavu. Svobodné ženy hlásící se ke křesťanské tradici (bez ohledu na to, zda se jedná o tradici katolickou, protestanskou či náboženství z křesťanství odvozené) mají výrazně nižší plodnost než svobodné ženy bez vyznání nebo hlásící se k jiným náboženským tradicím. V první zmíněné skupině mají svobodné ženy ve věku 45+ odhadovaný průměrný počet dětí menší než 0,3, u ostatních žen to je více než 0,5. Nejvyšší plodnost měly svobodné ženy hlásící se k pravoslaví, které v průměru porodily 0,73 živého dítěte.

Data ze sčítání 2011 tak naznačují, že ačkoliv se celkové počty dětí narozených ženám z rozdílných náboženských skupin zásadně neliší (poté, co zohledníme jejich věk, vzdělání a velikost bydliště), rozdílný je typ jejich plodnosti. Ženy křesťanského vyznání mají o něco vyšší manželskou plodnost, zatímco počty dětí narozených svobodným ženám jsou relativně nízké. V populaci nevěřících pozorujeme o něco nižší porodnost vdaných žen, u svobodných je naopak vyšší.

Tab. 3: Odhadovaný počet dětí podle vyznání a vzdělání z regrese s Poissonovým rozdělením po kontrole věku, rodinného stavu a velikosti místa bydliště, ženy 15+ a 45+ / Estimated number of children born to women by religious affiliation and education controlled for age, marital status, and municipality size, Poisson regression, women 15+ and 45+

	Základní Primary	Střední bez maturity Secondary, no HS diploma	Střední s maturitou Secondary, HS diploma	Pomaturní Post-secondary	Vysokoškolské University	Rozdíl ZŠ-VŠ Difference Primary-University
Ženy 15+ / Women 15+						
Katolické / Catholic	1,37	1,30	1,22	1,18	1,13	0,24
Protestantské / Protestant	1,30	1,24	1,19	1,18	1,17	0,14
Z křesťanství odvozená / Christian-derived	1,54	1,33	1,09	1,09	1,07	0,47
Pravoslavné / Orthodox	1,27	1,18	1,09	1,04	0,96	0,31
Nekřesťanské / Non-Christian	1,47	1,30	1,12	1,14	1,04	0,42
Věřící bez příslušnosti / Religious with no church	1,40	1,29	1,16	1,13	1,07	0,34
Nevěřící / Non-religious	1,35	1,32	1,16	1,14	1,07	0,28
Neuvedeno / No answer	1,40	1,31	1,17	1,13	1,07	0,32
Ženy 45+ / Women 45+						
Katolické / Catholic	2,27	2,05	1,91	1,85	1,83	0,45
Protestantské / Protestant	2,19	1,98	1,87	1,83	1,85	0,34
Z křesťanství odvozená / Christian-derived	2,53	2,13	1,92	1,84	1,87	0,66
Pravoslavné / Orthodox	2,25	1,92	1,78	1,62	1,60	0,65
Nekřesťanské / Non-Christian	2,31	2,00	1,85	1,82	1,77	0,54
Věřící bez příslušnosti / Religious with no church	2,23	1,97	1,82	1,77	1,74	0,50
Nevěřící / Non-religious	2,19	1,97	1,82	1,78	1,75	0,44
Neuvedeno / No answer	2,22	1,98	1,82	1,77	1,72	0,50

Zdroj: Sčítání lidu 2011, individuální údaje; vlastní výpočty ve Stata14.
Source: Census 2011, individual data; authors' calculations in Stata14.

Tabulka 3 odhaduje vliv vzdělání na počet živě narozených dětí v jednotlivých náboženských skupinách. Bez ohledu na náboženskou příslušnost platí, že čím vyššího vzdělání žena dosáhla, tím méně má dětí. Zároveň data naznačují, že u vzdělanějších skupin populace se rozdíl mezi náboženskými skupinami oslabují. Z žen s vysokoškolským vzděláním stojí za pozornost především pravoslavné ženy, které mají nižší průměrný počet živě narozených dětí nejen ve srovnání s nevěřícími, ale i s ostatními náboženskými skupinami. V celkové populaci 15+ mají pravoslavné vysokoškolačky v průměru o 0,09 dítěte méně než ženy bez vyznání a o 0,20 dítěte méně než ženy katolických vyznání. Mezi ženami 45+ se jedná už o rozdíl 0,22–0,25 dítěte ve srovnání s ženami katolických a protestantských vyznání a o 0,15 dítěte ve srovnání s ženami bez vyznání. I v tomto případě je však nutné podotknout, že se nemusí nutně jednat o rozdíly spojené s pravoslavím, ale spíše etnickou příslušností a imigrací. Z žen hlásících se k pravoslaví uvedla méně než pětina, že jejich mateřským jazykem je čeština nebo slovenština. Mezi pravoslavnými převažují ženy hovořící rusky a ukrajinsky (59,4 %), případně dalšími jazyky postsovětského prostoru.

Kromě pravoslavných se zdá, že vzdělání nejvíce ovlivňuje počet dětí u náboženských směrů odvozených z křesťanství (rozdíl v průměrném počtu dětí mezi ženami s vysokoškolským a základním vzděláním je přibližně 0,65). Nejmenší vzdělanostní rozdíly nalezneme mezi ženami z protestantských církví, což je však dané relativně nižší plodností žen s nízkým vzděláním v těchto skupinách.

ZÁVĚR

Analýzy dat ze sčítání 2011 dokládají rozdíly v počtu živě narozených dětí podle náboženského vyznání. Ukazují však, že rozdíly závisí na konkrétní náboženské skupině. Nejvyšší průměrný počet narozených dětí nalezneme u žen katolických vyznání,

žen hlásících se k nekřesťanským náboženstvím a žen z náboženství, které jsme označily jako „proudy odvozené z křesťanství“ (převážnou většinu osob v této skupině představovaly Svědkyně Jehovovy). V těchto skupinách se častěji nacházely ženy, které v průběhu svého reprodukčního období (tj. do věku 45 let) porodily nejméně tři živě děti. Nejméně bezdětných však nalezneme mezi ženami bez vyznání a těmi, které na otázku na náboženské vyznání neodpověděly. Nejvyšší bezdětnost byla naopak mezi ženami protestantských vyznání (velmi široce definovaných) a proudech odvozených z křesťanství. Náboženské vyznání rovněž souviselo s rodinným stavem žen – mezi osobami hlásícími se ke křesťanství (ať se jednalo o katolíky, protestanty či proudy odvozené z křesťanství), byl celkově nižší počet svobodných a rozvedených žen.

V dalším kroku nás zajímalo, nakolik tyto rozdíly mezi náboženskými skupinami přetrvávají poté, co zohledníme rozdíly v rodinném stavu, věku, vzdělání a velikosti místa bydliště. Použita proto byla Poissonova regrese odhadující průměrný počet dětí v jednotlivých podskupinách po eliminaci vlivu zmíněných kontrolních proměnných. Její výsledky naznačují, že v okamžiku, kdy zohledníme rozdíly v rodinném stavu žen v rozdílných náboženských skupinách, rozdíly v průměrném počtu živě narozených dětí jsou mizivé. Data ze sčítání však zároveň naznačují, že náboženské vyznání souvisí s typem plodnosti. Ženy hlásící se ke křesťanské tradici mají o něco vyšší manželskou plodnost, pokud jsou vdané. Pokud jsou však svobodné, rodí v průměru výrazně méně dětí než ostatní skupiny.

V neposlední řadě data ukazují, že vzdělání z velké části snižuje význam náboženského vyznání a že mezi ženami s vysokoškolským vzděláním se náboženské rozdíly do značné míry stírají. Výjimkou se zdají být ženy pravoslavného vyznání, zde je však třeba připomenout, že se jedná z velké části o imigrantky a jejichž reprodukční chování nelze připsat jen jejich náboženskému vyznání.

Literatura

- Adsera, A. 2006. Marital fertility and religion in Spain, 1985 and 1999. *Population Studies*, 60 (2), s. 205–221.
- Baudin, T. 2015. Religion and fertility: *The French connection*. *Demographic Research*, 32, s. 397–420.
- ČSÚ. 2014. *Náboženská víra obyvatel podle výsledků sčítání lidu* [online]. Praha: Český statistický úřad. [cit. 19. 02. 2016]. Dostupné z: < <https://www.czso.cz/csu/czso/nabozenska-vira-obyvatel-podle-vysledku-scitani-lidu-2011-61wegp46fl>>.
- ČSÚ. 2003. *Plodnost a snatečnost žen* [online]. Praha: Český statistický úřad. [cit. 2. 3. 2016]. Dostupné z: < <https://www.czso.cz/csu/czso/plodnost-a-snatecnost-zen-2001-3lr1rqepup>>.
- ČSÚ. 2013a. *Plodnost žen* [online]. Praha: Český statistický úřad. 21 s. [cit. 18. 2. 2016]. Dostupné z: < <https://www.czso.cz/documents/10180/20551769/170224-14.pdf/287dc43c-df94-40c1-bf04-b322ed0e4b84?version=1.0>>.
- ČSÚ. 2013b. *Sčítání lidu 2011 – Pramenné dílo* [online]. Praha: Český statistický úřad, [cit. 16. 11. 2015]. Dostupné z: < <https://www.czso.cz/csu/czso/scitani-lidu-domu-a-bytu-2011-pramenne-dilo-2011-op37nad790>>.
- Dokoupil, P. 2012. *Aplikovaná logistická regrese*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Frejka, T. – Westoff, Ch. F. 2006. *Religion, Religiosity and Fertility in the U.S. and in Europe*. Rostock: Max Planck Institute for Demographic Research.
- Hayford, S. R. – Morgan, S. P. 2008. Religiosity and Fertility in the United States: The Role of Fertility Intentions. *Social Forces*, 86 (3), s. 1163–1188.
- Heineck, G. 2006. *The relationship between religion and fertility: Evidence for Austria*. Bamberg: University of Bamberg.
- Janssen, S. G. – Hauser, R. M. 1981. Religion, Socialization and Fertility. *Demography*, 18 (4), s. 511–528.
- McQuillan, K. 2004. When Does Religion Influence Fertility? *Population and Development Review*, 30 (1), s. 25–56.
- Mosher, W. D. – Johnson, D. P. – Horn, M. C. 1986. Religion and fertility in the United States: The importance of marriage patterns and Hispanic origin. *Demography*, 23 (3), s. 367–379.
- Mosher, W. D. – Williams, L. B. – Johnson, D. P. 1992. Religion and Fertility in the United States: New Patterns. *Demography*, 29 (2), s. 199–214.
- Nešporová, O. 2010. Jak náboženství ovlivňuje rodinný život? *Lidé města*, 12, č. 1, s. 61–88.
- Pikálková, S. 2003. A Third Child in the Family: Plans and Reality among Women with Various Levels of Education. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 39 (6), s. 865–884.
- Sobotka, T. – Adigüzel, F. 2002. *Religiosity and Spatial Demographic Differences in the Netherlands*. Groningen: University of Groningen.
- Srb, V. 1997. Náboženské vyznání a demografické, sociálně ekonomické a kulturní charakteristiky obyvatelstva České republiky. *Demografie*, 39 (3), s. 191–202.
- Zeman, J. 2005. Postoje českých a moravských katolíků k manželství a rodičovství. *Demografie*, 47 (2), s. 96–102.
- Zhang, L. 2008. Religious affiliation, religiosity, and male and female fertility. *Demographic Research*, 18, s. 233–262.

ZDROJE DAT

ČSÚ. 2015. Sčítání lidu 2011, individuální údaje.

DANA HAMPLOVÁ

vystudovala sociologii a bohemistiku na FF UK v Praze, kde rovněž získala Ph.D. ze sociologie a kde se později v tomto oboru habilitovala. V letech 2002–2004 působila na univerzitě v německém Bambergu a v letech 2006–2010 na McGill University v kanadském Montrealu. V současnosti pracuje jako vědecký pracovník v Sociologickém ústavu AV ČR a přednáší na FF UK. Věnuje se srovnávacímu výzkumu a to především otázkám rodinného chování, kvality života, sociální stratifikace a sociologii náboženství.

MARKÉTA RŮŽIČKOVÁ

ukončila magisterské studium demografie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze v roce 2016 a působila v Sociologickém ústavu AV ČR. Věnuje se především problematice náboženského vyznání v České republice.

SUMMARY

The article explores the association between the number of live-born children a woman has and her religious affiliation based on data from the Czech census in 2011. First, it shows the overall differences across religious groups. Catholics (Roman Catholics, Greek Catholics etc.), non-Christian religions, and religious groups derived from Christianity (e.g. Jehovah's Witnesses) had the largest numbers of live-born children per woman. Women aged 45+ in these three religious categories were more likely to have three or more children than women with no religious affiliation. However, non-religious women (and women who did not answer) were less often childless. The largest share of childlessness was found among Protestant women and women in religions derived from Christianity.

Poisson regression was used to estimate the average number of live-born children (per woman) after

controlling for age, marital status, education, and the size of municipality. The results indicate that once marital status is controlled for, the differences between religious groups generally disappear. However, the census data suggest that religion affects the likelihood of non-marital birth. Women affiliated with a Christian religion are less likely to become single mothers. Nevertheless, their fertility rate is slightly higher if they are married.

Finally, the data reveal that education weakens the role/significance of religion. Among women with a university degree the differences across religious groups are small. Women who belong to the Orthodox Church seem to be an exception as the average number of live births in this group is significantly lower than among the other groups. This difference is likely associated with other factors, however, as the majority of these women are immigrants.

Přílohy

Příloha 1: Použité rozdělení církví a náboženských společností do 8 skupin

The eight categories of churches or non-affiliation used in the analysis

Katolické / Catholic: Církev řeckokatolická / *Greek Catholic Church*; Církev římskokatolická / *Roman Catholic Church*; Starokatolická církev v ČR / *Old Catholic Church in the Czech Republic*; katolická víra (katolík) / *Catholic*

Protestantské / Protestant: Apoštolská církev / *Apostolic Church*; Bratrská jednota baptistů / *Baptist Union of the Czech Republic*; Církev adventistů sedmého dne / *Church of Seventh-Day Adventists*; Církev bratrská / *Church of Evangelical Brethren*; Církev československá husitská / *Czechoslovak Hussite Church*; Českobratrská církev evangelická / *Brethren Church*; Evangelická církev augsburského vyznání v České republice / *Evangelical Church of the Augsburg Confession in the Czech Republic*; Evangelická církev metodistická / *Evangelical Methodist Church*; Jednota bratrská / *Moravian Church*; Křesťanské sbory / *Brethren Assemblies*; Luterská evangelická církev a. v. v České republice / *Lutheran Evangelical Church of the Augsburg Confession in the Czech Republic*; Novoapostolská církev v ČR / *New Apostolic Church in the Czech Republic*; Slezská církev evangelická augsburského vyznání / *Silesian Evangelical Church of the Augsburg Confession*; Církev Křesťanská společenství / *Christian Fellowships*; Církev živého Boha / *Church of the Living God*; protestantská, evangelická víra (Protestant, evangelík) / *Protestant*; Anglikánská církev / *Anglican Church*; Církev Nová naděje / *Church of New Hope*; Církev Slovo života / *Church of the Word of Life*

Náboženské směry odvozené z křesťanství / Religious groups derived from Christianity: Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů v České republice / *Church of Jesus Christ of the Latter Day Saints in the Czech Republic*; Náboženská společnost českých unitářů / *Religious Society of Czech Unitarians*; Náboženská společnost Svědkové Jehovovi / *Religious Society of Jehovah's Witnesses*; Církev sjednocení (moonisté) / *Unification Church (Moon Sect)*; Obec křesťanů v České republice / *Christian Community in the Czech Republic*

Pravoslavné / Orthodox: Pravoslavná církev v českých zemích / *Orthodox Church in the Czech Lands*; Ruská pravoslavná církev, podvot-patriarchy moskevského a celé Rusi v České republice / *Russian Orthodox Church, jurisdiction of the Patriarch of Moscow and all Russia in the Czech Republic*

Nekřesťanské / Non-Christian: Federace židovských obcí v České republice / *Federation of Jewish Communities in the Czech Republic*; Scientologická církev / *Church of Scientology*; islám / *Islam*; buddhismus / *Buddhism*; hinduismus / *Hinduism*; Mezinárodní společnosti pro vědomí Krišny, Hnutí Hare Krišna / *International Society for Krishna Consciousness, Hare Krishna Movement*; Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü / *Diamond Way Buddhism – Karma Kagyu Lineage*; Česká hinduistická náboženská společnost / *Czech Hindu Religious Society*; Ústředí muslimských obcí / *Centre of Muslim Communities*; Višva Nirmala Dharma / *Vishva Nirmala Dharma*; Hnutí Grálu / *Holy Grail Movement*; Hnutí Nového věku (New Age) / *New Age*; judaismus / *Judaism*; esoterismus / *Esoterism*; pohanství / *pagan*; Jedi / *Jedi*; jiné / *other*.

Věřící bez církevní příslušnosti / Religious with no church affiliation: Věřící bez církevní příslušnosti / *Religious with no church affiliation*; křesťanství / *Christian*

Neověřící / Non-religious: bez náboženské víry / *no religious belief*; ateismus / *atheism*

Zdroj: Sčítání lidu 2011, individuální údaje, vlastní úprava.

Source: *Census 2011, individual data, authors' categories*

Příloha 2: Parametry Poissonovy regrese se závislou proměnnou počet živě narozených dětí, ženy 15+ a 45+, základní model / Parameters of the Poisson regression model with the number of live births as the dependent variable, women 15+ and 45+, basic model

	Ženy 45+ / Women 45+		Ženy 15+ / Women 15+	
Věk / Age	-0,002	**	0,006	**
Rodinný stav (svobod.) / Marital status (never married)				
Vdaná / Married	1,459	**	1,772	**
Rozvedená / Divorced	1,431	**	1,740	**
Ovdovělá / Widowed	1,473	**	1,682	**
Vzdělání (základní) / Education (primary)				
Střední bez maturity / Secondary without HS diploma	-0,112	**	-0,053	**
Střední s maturitou / Secondary with HS diploma	-0,188	**	-0,162	**
Nástavbové pomaturitní / Post-secondary	-0,217	**	-0,189	**
Vysokoškolské / University	-0,235	**	-0,241	**
Náboženství (katolické) / Religion (Catholic)				
Protestantské / Protestant	-0,024	**	-0,022	**
Z křesťanství odvozená / Christian-derived	0,052	**	0,002	
Pravoslavné / Orthodox	-0,067	**	-0,099	**
Nekřesťanské / Non-Christian	-0,009		-0,001	
Věřící bez příslušnosti / Religious with no church	-0,036	**	-0,014	**
Nevěřící / Non-religious	-0,039	**	-0,013	**
Neuvedeno / No answer	-0,034	**	-0,005	**
Velikost bydliště / Size of municipality	-0,020	**	-0,021	**
Konstanta / Constant	-0,327	**	-1,188	**

Zdroj: Sčítání lidu 2011, individuální údaje; vlastní výpočty ve Stata 14.

Source: Census 2011, individual data; authors' calculations in Stata 14.

Příloha 3: Parametry Poissonovy regrese se závislou proměnnou počet živě narozených dětí, ženy 15+ a 45+, interakce rodinný stav*náboženské vyznání / Parameters of the Poisson regression model with the number of live births as the dependent variable, women 15+ and 45+, interaction between marital status*religion

	Ženy 45+ / Women 45+		Ženy 15+ / Women 15+	
Věk / Age	-0,002	**	0,006	**
Vzdělání (základní) / Education (primary)				
Střední bez maturity / Secondary without HS diploma	-0,111	**	-0,054	**
Střední s maturitou / Secondary with HS diploma	-0,188	**	-0,162	**
Nástavbové pomaturitní / Post-secondary	-0,217	**	-0,189	**
Vysokoškolské / University	-0,235	**	-0,240	**
Velikost bydliště / Size of municipality	-0,020	**	-0,021	**
Vyznání / Religion # Rod. stav / Marital status				
Katolické / Catholic # Vdaná / Married	2,081	**	2,406	**
Katolické / Catholic # Rozvedená / Divorced	2,009	**	2,313	**
Katolické / Catholic # Ovdovělá / Widowed	2,078	**	2,286	**
Protestantské / Protestant # Svobodná / Never married	0,020		0,041	
Protestantské / Protestant # Vdaná / Married	2,071	**	2,401	**
Protestantské / Protestant # Rozvedená / Divorced	1,992	**	2,296	**
Protestantské / Protestant # Ovdovělá / Widowed	2,036	**	2,232	**
Odvozené z křesťanství / Christian-derived # Svobodná / Never married	0,016		-0,298	**
Odvozené z křesťanství / Christian-derived # Vdaná / Married	2,125	**	2,380	**
Odvozené z křesťanství / Christian-derived # Rozvedená / Divorced	2,093	**	2,394	**
Odvozené z křesťanství / Christian-derived # Ovdovělá / Widowed	2,138	**	2,361	**
Pravoslavné / Orthodox # Svobodná / Never married	0,989	**	0,497	**
Pravoslavné / Orthodox # Vdaná / Married	1,986	**	2,270	**
Pravoslavné / Orthodox # Rozvedená / Divorced	1,918	**	2,200	**
Pravoslavné / Orthodox # Ovdovělá / Widowed	2,057	**	2,286	**
Nekřesťanské / Non-Christian # Svobodná / Never married	0,903	**	0,572	***
Nekřesťanské / Non-Christian # Vdaná / Married	2,047	**	2,372	**
Nekřesťanské / Non-Christian # Rozvedená / Divorced	2,030	**	2,351	**
Nekřesťanské / Non-Christian # Ovdovělá / Widowed	2,084	**	2,314	**
Věřící bez příslušnosti / Religious with no church # Svobodná / Never married	0,678	**	0,630	**
Věřící bez příslušnosti / Religious with no church # Vdaná / Married	2,031	**	2,366	**
Věřící bez příslušnosti / Religious with no church # Rozvedená / Divorced	2,003	**	2,334	**
Věřící bez příslušnosti / Religious with no church # Ovdovělá / Widowed	2,040	**	2,273	**
Bez vyznání / Non-religious # Svobodná / Never married	0,730	**	0,535	**
Bez vyznání / Non-religious # Vdaná / Married	2,025	**	2,369	**
Bez vyznání / Non-religious # Rozvedená / Divorced	2,001	**	2,344	**
Bez vyznání / Non-religious # Ovdovělá / Widowed	2,041	**	2,289	**
Neuvedeno / No answer # Svobodná / Never married	0,690	**	0,762	**
Neuvedeno / No answer # Vdaná / Married	2,027	**	2,364	**
Neuvedeno / No answer # Rozvedená / Divorced	2,012	**	2,347	**
Neuvedeno / No answer # Ovdovělá / Widowed	2,051	**	2,284	**
Konstanta / Constant	-0,938	**	-1,798	**

Zdroj: Sčítání lidu 2011, individuální údaje; vlastní výpočty ve Stata 14.

Source: Census 2011, individual data; authors' calculations in Stata 14.

Příloha 4: Parametry Poissonovy regrese se závislou proměnnou počet živě narozených dětí, ženy 15+ a 45+, interakce náboženské vyznání*vzdělání / Parameters of the Poisson regression model with the number of live births as the dependent variable, women 15+ and 45+, interaction between religion*education

	Ženy 45+ Women 45+		Ženy 15+ Women 15+	
Věk / Age	-0,002	**	0,006	**
Rodinný stav / Marital Status				
Vdaná / Married	1,459	**	1,77	**
Rozvedená / Divorced	1,431	**	1,738	**
Ovdovělá / Widowed	1,474	**	1,681	**
Velikost bydliště / Size of municipality	-0,020	**	-0,021	**
Vyznání / Religion # Rod. stav / Marital status				
Katolické / Catholic # Střední bez maturity / Secondary no diploma	-0,106	**	-0,052	**
Katolické / Catholic # Střední s maturitou / Secondary HS diploma	-0,172	**	-0,116	**
Katolické / Catholic # Nástavbové / Post-secondary	-0,206	**	-0,145	**
Katolické / Catholic # Vysokoškolské / University	-0,219	**	-0,193	**
Protestantské / Protestant # Základní / Primary	-0,036	**	-0,046	**
Protestantské / Protestant # Střední bez maturity / Secondary no diploma	-0,138	**	-0,093	**
Protestantské / Protestant # Střední s maturitou / Secondary diploma	-0,194	**	-0,141	**
Protestantské / Protestant # Nástavbové / Post-secondary	-0,216	**	-0,149	**
Protestantské / Protestant # Vysokoškolské / University	-0,204	**	-0,158	**
Odvozené z křesťanství / Christian-derived # Základní / Primary	0,107	**	0,121	**
Odvozené z křesťanství / Christian-derived # Stř. bez maturity / Secondary no diploma	-0,064	**	-0,027	**
Odvozené z křesťanství / Christian-derived # Střední s maturitou / Secondary diploma	-0,168	**	-0,224	**
Odvozené z křesťanství / Christian-derived # Nástavbové / Post-secondary	-0,213	**	-0,227	**
Odvozené z křesťanství / Christian-derived # Vysokoškolské / University	-0,196	**	-0,243	**
Pravoslavné / Orthodox # Základní / Primary	-0,009	**	-0,069	**
Pravoslavné / Orthodox # Střední bez maturity / Secondary no diploma	-0,171	**	-0,144	**
Pravoslavné / Orthodox # Střední s maturitou / Secondary diploma	-0,243	**	-0,226	**
Pravoslavné / Orthodox # Nástavbové / Post-secondary	-0,340	**	-0,269	**
Pravoslavné / Orthodox # Vysokoškolské / University	-0,349	**	-0,347	**
Nekřesťanské / Non-Christian # Základní / Primary	0,016	**	0,071	**
Nekřesťanské / Non-Christian # Střední bez maturity / Secondary no diploma	-0,127	**	-0,048	**
Nekřesťanské / Non-Christian # Střední s maturitou / Secondary diploma	-0,206	**	-0,200	**
Nekřesťanské / Non-Christian # Nástavbové / Post-secondary	-0,220	**	-0,177	**
Nekřesťanské / Non-Christian # Vysokoškolské / University	-0,250	**	-0,270	**
Věřící bez příslušnosti / Religious with no church # Základní / Primary	-0,019	**	0,028	**
Věřící bez příslušnosti / Religious with no church # Stř. bez maturity / Secondary no diploma	-0,145	**	-0,058	**
Věřící bez příslušnosti / Religious with no church # Střední s maturitou / Second. diploma	-0,221	**	-0,161	**
Věřící bez příslušnosti / Religious with no church # Nástavbové / Post-secondary	-0,249	**	-0,188	**
Věřící bez příslušnosti / Religious with no church # Vysokoškolské / University	-0,270	**	-0,247	**
Bez vyznání / Non-religious # Základní / Primary	-0,038	**	-0,009	**
Bez vyznání / Non-religious # Střední bez maturity / Secondary no diploma	-0,144	**	-0,035	**
Bez vyznání / Non-religious # Střední s maturitou / Secondary HS diploma	-0,220	**	-0,159	**
Bez vyznání / Non-religious # Nástavbové / Post-secondary	-0,247	**	-0,184	**
Bez vyznání / Non-religious # Vysokoškolské / University	-0,260	**	-0,239	**
Neuvedeno / No answer # Základní / Primary	-0,024	**	0,024	**
Neuvedeno / No answer # Střední bez maturity / Secondary no diploma	-0,137	**	-0,040	**
Neuvedeno / No answer # Střední s maturitou / Secondary HS diploma	-0,220	**	-0,155	**
Neuvedeno / No answer # Nástavbové / Post-secondary	-0,250	**	-0,187	**
Neuvedeno / No answer # Vysokoškolské / University	-0,279	**	-0,240	**
Konstanta / Constant	-0,334	**	-1,206	**

Zdroj: Sčítání lidu 2011, individuální údaje; vlastní výpočty ve Stata 14.

Source: Census 2011, individual data; authors' calculations in Stata 14.